

LUONNOS 12.5.2017

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietoyhteiskuntakaarta. Esitys liittyy hallituksen kärkihankkeeseen sujuvoittaa sääntelyä.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi muun muassa radiomainonnan määrää koskeva säännös sekä viestintäpalvelujen ja matkapuhelinten kytkykauppaa koskevat säännökset. Edelleen ehdotetaan muutettavan joustavammaksi säännöksiä televisiotoimijoiden velvollisuudesta varata yli puolet vuosittaisesta lähetyksistään eurooppalaisille ohjelmille.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi televisio- ja radiotoimijoiden Viestintävirastolle maksamia vuosittaisia valvontamaksuja. Yleisradio Oy:lle maksettavaksi tulevaa valvontamaksua korotettaisiin nykyisestä ja kaupallisten toimijoiden maksuja alennettaisiin.

Valtioneuvostolle annettaisiin ehdotuksessa toimivalta säätää asetuksella niistä televisiotoimijoista ja niiden ohjelmistoista, joihin tulee liittää ääni- ja tekstityspalvelu näkö- ja kuulorajoitteisten henkilöiden saataville.

Radio- ja televisiotoiminnan ohjelmistotoimilupien myöntämis- ja peruuttamisedellytyksiä ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että ohjelmistotoimilupaa ei myönnettäisi, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan arpajaislain rahapelien markkinointia koskevia säännöksiä tai kuvaohjelmalain lapsille haitallisten ohjelmien lähettämisaikaa koskevia säännöksiä taikka syyllistyvän rikoslaissa rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan. Lakiin lisättäisiin toimilupaviranomaisen toimivalta peruuttaa televisio- tai radiotoimintaan myönnetty ohjelmistotoimilupa, jos toimiluvanhaltija rikkoisi toistuvasti ja vakavasti rahapelien mainontaa tai lapsille haitallisten ohjelmien lähetyksia koskevia säännöksiä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

YLEISPERUSTELUT

1. JOHDANTO

Tietoyhteiskuntakaari (917/2014) tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Sen säätämisen yhteydessä radio- ja televisio-ohjelmistotoimilupamenettelyä kevennettiin niin, että tilanteissa, joissa ei ole pulaa lähetystoimintaan käytettävistä radiotaajuuksista, Viestintävirasto voi laissa säädetyin edellytyksin myöntää hakijalle ohjelmistotoimiluvan radio- tai televisio-ohjelman lähettämiseen. Lain oikeusharkintaiset edellytykset toimiluvan myöntämiselle ovat suhteellisen täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja Viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa, jos säädetyt edellytykset täyttyvät. Viime aikoina on ilmennyt tarpeita täsmentää voimassa olevassa laissa olevia ohjelmistotoimilupien myöntämisedellytyksiä edelleen sekä vastaavasti täsmentää toimilupaviranomaisen toimivaltaa peruuttaa ohjelmistolupa eräissä tilanteissa.

Tämän esityksen valmistelun yhteydessä on tarkasteltu tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä ja etsitty normeja, jotka eivät ole enää tarpeen ja jotka voidaan kumota. Tämä esitys sisältää ehdotuksia purkaa tai keventää tietoyhteiskuntakaaren yksittäisiä säännöksiä. Samaan aikaan suureen määrään tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä kohdistuu muutospainetta johtuen EU:ssa parhaillaan käsittelyssä olevista lainsäädäntöhankkeista, esimerkiksi televiestinnän tietosuojaa ja sähköisen viestinnän sääntelyä koskevista

laajoista EU:n lainsäädäntöhankkeista. Näiden osalta muutokset kotimaiseen lainsäädäntöön tullaan tekemään aikanaan, kun muutokset EU-lainsäädäntöön on hyväksytty.

Tv- ja radiotoiminnassa on ilmennyt myös sääntelyn muuttamisen tarpeita, esimerkiksi ääni- ja tekstityspalveluiden turvaaminen näkö- ja kuulorajoitteisille henkilöille tilanteessa, jossa ei ole yleisen edun ohjelmistoja sekä tv- ja radiovalvontamaksujen tarkoituksenmukaisempi jakautuminen Yleisradio Oy:n ja kaupallisten toimijoiden välillä.

2. NYKYTILA

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Ohjelmatoimilupasääntely

Ohjelmistotoimilupia koskevat säännökset ovat tietoyhteiskuntakaaren 4 ja 5 luvuissa. Televisio- ja radiotoiminta maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa on luvanvaraista ja edellyttää ohjelmistotoimilupaa. Ohjelmistotoimilupien osalta toimiluvan julistamista haettavaksi ja toimiluvan myöntämistä ohjaavat tietoyhteiskuntakaaren säännökset (digitaalinen televisio- ja radiotoiminta 22-25 § sekä analoginen radiotoiminta 34-36 §). Ohjelmistotoimiluvat myönnetään enintään 10 vuodeksi.

Yleisradio Oy saa harjoittaa Yleisradio Oy:stä annetun lain (1380/1993) 7 §:ssä tarkoitettua julkisen palvelun digitaalista televisio- ja radiotoimintaa ilman toimilupaa.

Televisio- ja radiotoimintaan myönnetään myös lyhytaikaisia toimilupia. Viestintävirasto voi myöntää lyhytaikaisen ohjelmistotoimiluvan digitaaliseen televisio- ja radiotoimintaan enintään vuodeksi kerrallaan (28 §). Viestintävirasto voi myöntää 40 §:n nojalla radioluvan radiolähettimien käyttöön vähäiseen rajatulla alueella harjoitettavaan radiotoimintaan enintään vuodeksi kerrallaan tai enintään kolme kuukautta kestävään lyhytaikaiseen toimintaan.

Tietoyhteiskuntakaareissa on säädetty myös ohjelmistotoimiluvan peruuttamisesta. Toimilupaviranomainen voi peruuttaa ohjelmistotoimiluvan, jos luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä tai toimilupaehtoja sekä silloin kun toimiluvanhaltija on syyllistynyt rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai sen törkeään tekemiseen. Pykälän 1 momentin mukaan toimilupaviranomaisella on harkintavalta sen suhteen, täytyvätkö ohjelmistotoimiluvan peruuttamisen edellytykset.

Tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä radio- ja televisio-ohjelmistotoimilupamenettelyä pyrittiin keventämään niin, että tilanteissa, joissa ei ole niukkuutta lähetystoimintaan käytettävistä radiotaajuuksista tai kapasiteetista tv-kanavanipuissa, Viestintävirasto myöntää laissa säädetyin edellytyksin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa hakijalle ohjelmistotoimiluvan radio- tai televisiotoimintaan. Tietoyhteiskuntakaaren voimassaoloaikana Viestintävirasto on myöntänyt useita toimilupia ja toimilupien myöntämisprosessi on keventynyt ja järjestelmä on näin toiminut hyvin. Voimassa olevan lain mukaan Viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa, jos laissa säädetyt ohjelmistotoimiluvan myöntämiselle säädetyt edellytykset täyttyvät (25, 28 ja 36 §, samoin lyhytaikaiseen radiotoimintaan myönnettävä radiolupa 40 §). Voimassa olevan lain mukaan kuitenkin tapauksissa, joissa ohjelmistotoimilupaa ei voida myöntää kaikille hakijoille hakemuksen mukaisesti (niukkuutta radiotoiminnan taajuuksista tai tv-kanavanipuissa ei ole kapasiteettia myöntää kaikkia toimilupia hakemusten mukaisina), Viestintävirasto siirtää asian liikenne- ja viestintäministeriölle ja ohjelmistotoimiluvan myöntämisestä päättää valtioneuvosto liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä.

Ohjelmien eurooppalaisuus 209 §

Tietoyhteiskuntakaaren 209 §:ssä on säädetty televisiotoiminnan ohjelmistojen eurooppalaisuusosuudesta. Lain mukaan televisiotoiminnan harjoittajan on varattava eurooppalaisille ohjelmille suurin osa vuosittaisesta lähetysajastaan. Tarkemmat säännökset siitä, millaisia ohjelmia pidetään eurooppalaisina

ohjelmina, on annettu valtioneuvoston asetuksella televisio- ja radiotoiminnasta 1245/2014. Säännökset ohjelmien eurooppalaisuusosuudesta perustuvat EU-lainsäädäntöön, audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/13/EU (jäljempänä *audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi*) 16 artiklaan. Direktiivin säännös antaa jäsenvaltioille jossain määrin joustavuutta ohjelmistojen eurooppalaisuusvaatimuksen osalta.

Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville 211 §

Ohjelmistojen saattamisesta näkö- ja kuulorajoitteisten saataville säädetään tietoyhteiskuntakaaren 211 §:ssä. Suomen- tai ruotsinkielisiin televisio-ohjelmiin on liitettävä tekstitys sekä muihin ohjelmiin selostus tai palvelu, jossa tekstitetyn ohjelman teksti muutetaan ääneksi (ääni- ja tekstityspalvelu) siten kuin 211 §:ssä säädetään.

Erityisryhmien palvelu on Yleisradio Oy:stä annetussa laissa (1380/1993) määritetty yhdeksi julkisen palvelun tehtäväksi. Ääni- ja tekstityspalvelu on tämän vuoksi liitettävä Yleisradio Oy:stä annetussa laissa tarkoitettuihin julkisen palvelun ohjelmistoihin. Jotta moniarvoinen viestintä toteutuisi myös näkö- ja kuulovammaisten osalta, on erityisryhmiä palvelevasta veloitteesta katsottu tarpeen säätää myös kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien osalta. Televisio- ja radiotoiminnasta annetulla valtioneuvoston asetuksella (asetus 1245/2014) säädetään niistä tietoyhteiskuntakaaren 26 §:ssä tarkoitettuun yleisen edun televisiotoimintaan kuuluvista ohjelmistoista, joihin ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä. Asetuksen 8 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä ohjelmistotoimiluvan haltijan ohjelmistoihin, jos ne ovat vapaasti vastaanotettavissa, niitä voidaan vastaanottaa valtakunnallisesti ja ne sisältävät päivittäin suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia sekä uutis- ja ajankohtaisohjelmia. Pykälän 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö vahvistaa päätöksellään ne ohjelmistot, joihin ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä. Voimassa olevan ministeriön päätöksen (LVM/44/07/2015) mukaan näitä ovat MTV Oy:n MTV3 ja Sanoma Media Finland Oy:n Nelonen.

Ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muun kuin julkisen palvelun televisiotoiminnan harjoittajille eivät saa ylittää yhtä prosenttia televisiotoiminnan harjoittajan edellisen tilikauden liikevaihdosta. Tv- ja radiotoiminnasta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuva ohjelmatuskohtainen laskennallinen viitekustannus vuosina 2017 ja 2018 on 1) äänen liittämistä ohjelmistoihin 70 euroa ja 2) tekstityksen liittämistä suomen- tai ruotsinkielisiin ohjelmiin 440 euroa. Valtioneuvoston asetuksella tulee tietoyhteiskuntakaaren 211 §:n 4 momentin mukaan vahvistaa kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuva ohjelmatuskohtainen kustannus.

Ohjelmille, joihin ääni- ja tekstityspalvelu tulee liittää, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää asteittain nousevat kiintiöt osuuksina ohjelmatunneista. Asetuksen 11 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelun osuuden kalenterivuoden ohjelmatunneista on valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettävien 8 §:ssä tarkoitettujen ohjelmistojen osalta oltava 50 prosenttia vuosina 2017 ja 2018. Julkisen palvelun ohjelmistojen osalta vastaava kiintiö on 100 prosenttia (asetuksen 12 §). Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää myös ääni- ja tekstityspalvelun teknisestä toteuttamisesta ja lähettämisestä. Ääni- ja tekstityspalvelun osuuksista yksi kolmasosa ohjelmatunneista voidaan toteuttaa televisiotoiminnan harjoittajan tilausohjelmalvelussa (asetuksen 7.2 §).

Ääni- ja tekstityspalvelua ei tarvitse liittää musiikkiesityksiin eikä urheiluohjelmiin. Musiikkiesityksillä tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren 211 §:ssä musiikkivideoita ja konserttitaltiointeja taikka muita yksinomaan musiikista koostuvia esityksiä tai ohjelmia.

Viestintävirasto valvoo, että televisioyhtiöt täyttävät laissa ja asetuksessa säädetyt ääni- ja tekstityspalveluunsa. Vuonna 2016 äänipalvelun osuus ohjelmatunneista oli MTV3- ja Nelonen-kanavilla 100 prosenttia eli asetuksessa säädetty 50 prosentin kiintiö ylitettiin äänipalvelun osalta selkeästi. Asetuksen mukainen kiintiö ylitettiin vuonna 2016 myös tekstityspalvelun osalta, sillä tekstityspalvelun osuus ohjelmatunneista oli MTV3-kanavalla 75 prosenttia ja Nelonen-kanavalla 56 prosenttia.

Radiomainontaa koskevat säännökset 223 §

Radiotoiminnassa noudatettavia markkinointia koskevia säännöksiä on tietoyhteiskuntakaaren 26 luvussa. Voimassaolevan 223 §:n mukaan radiomainokset on erotettava radio-ohjelmista äänitunnuksella tai muulla selkeällä tavalla. Voimassa olevan 2 momentin mukaan radiomainosten lähetysaika ei saa olla yli 20 prosenttia päivittäisestä lähetysajasta. Vuoteen 2015 asti radiomainosten lähetysaika ei saanut olla yli kymmenen prosenttia päivittäisestä lähetysajasta. Tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä radiomainosten lähetysajan enimmäismäärä nostettiin 20 prosenttiin.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksut 294 §

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksusta säädetään tietoyhteiskuntakaaren 293 ja 294 §:ssä. Kyseessä on kiinteämääräinen veronluonteinen maksu, jossa maksuvelvollisia ovat Yleisradio Oy sekä toimiluvanvaraisen televisio- ja radiotoiminnan harjoittajat. Valvontamaksua koskevan sääntelyn tavoitteena on turvata Viestintäviraston valvontatehtävän rahoitus.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun suuruus vaihtelee eri maksuluokissa. Velvollisuus maksun suorittamiseen on sidottu kuhunkin toiminnan harjoittajan toimiluvan mukaiseen televisio- tai radio-ohjelmistoon, joka on valvonnan kohteena. Yritykset on jaettu maksuluokkiin niiden kustannusten huomioon ottamiseksi, jotka Viestintävirastolle keskimäärin aiheutuvat kuhunkin maksuluokkaan kuuluvia yrityksiä koskevien tehtävien hoitamisesta. Valvontamaksun määrässä otetaan huomioon sekä kussakin maksuluokassa olevien yritysten valvonnassa Viestintävirastolle aiheutuva työmäärä että osuus koko toimialan liikevaihdosta. Samassa maksuluokassa olevilla televisio- tai radiotoiminnan harjoittajilla on samansuuruinen maksu.

Yleisradio Oy:n vuosittainen valvontamaksu on tietoyhteiskuntakaaren 294 §:n mukaan 165 000 euroa. Muuta kuin alueellista televisiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 16 000 euroa, alueellista televisiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 800 euroa, radiotoimintaa valtakunnallisen tai siihen rinnastetun toimiluvanvaraisen käytön taajuuksilla harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 8 000 euroa, radiotoimintaa alueellisen tai paikallisen toimiluvanvaraisen käytön taajuuksilla harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 800 euroa ja vain televisioverkossa radiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 8 000 euroa kutakin toimiluvan mukaista tv- tai radio-ohjelmistoa kohden (lukuun ottamatta rinnakkaislähetysä). Yleisradio Oy:n osuus maksun kokonaiskertymästä on 27 prosenttia, kaupallisten televisiotoimijoiden 52 prosenttia ja radiotoimijoiden 21 prosenttia.

Viestintäviraston tehtävänä on valvoa tietoyhteiskuntakaaren sekä sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista eräin poikkeuksin (tietoyhteiskuntakaari 303 §).

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoimintaa muun muassa käsittelemällä katsojien ja kuuntelijoiden tekemiä valituksia, tekemällä valvontatutkimuksia ja -selvityksiä sekä osallistumalla ajankohtaisten kysymysten selvittämiseen ja muuhun televisio- ja radiotoimintaa koskevaan yhteistyöhön. Viestintävirasto valvoo, että ohjelmatoiminnan harjoittajat noudattavat tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä mainonnasta, sponsoroinnista ja teleostoslähetyksistä. Viraston tehtävänä on lisäksi valvoa, että televisioyhtiöt täyttävät laissa ja asetuksessa säädetty ääni- ja tekstityspalveluvelvoitteensa sekä ohjelmistojen eurooppalaisuutta koskevat velvoitteet.

Viestintäviraston Yleisradion toiminnan valvontaan liittyvistä tehtävistä säädetään Yleisradio Oy:stä annetussa laissa (1380/1993). Viestintävirasto valvoo Yleisradiolta laissa edellytettyä velvollisuutta eriyttää toiminta, aineistot ja verkkopalvelut sekä sitä, että käytössä ei ole alihinnoittelua tai ristikkäistukia. Virasto valvoo myös mainonnan ja sponsoroinnin kiellon noudattamista. Yleisradion on lisäksi toimitettava vuosittain kertomus toiminnastaan sekä tilinpäätösasiakirjansa Viestintävirastolle, joka antaa niiden perusteella eduskunnalle lausunnon. Viestintäviraston tulee lausunnossaan arvioida sitä, täyttääkö Yleisradion julkisen palvelun toiminta sille viraston valvottaviin kuuluvien säännösten suhteen lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Viestintävirasto ei kuitenkaan arvioi julkisen palvelun sisältöä tai julkisen palvelun tehtävän toteutumista, koska se kuuluu hallintoneuvoston toimivaltaan.

Viestintäpalvelun ja päätelaitteen kytkeytyminen 113 § ja 116 §:n 4 momentti

Tietoyhteiskuntakaaren 113 §:ssä säädetään liittymien kytkeykaupasta. Jos teleyritys kytkee päätelaitetta ja viestintäpalvelua koskevan sopimuksen toisiinsa siten, että se vaikuttaa hyödykkeiden ostohintaan, eli tekee niin sanotun kytkeykaupan, teleyrityksen tulee tarjota vastaavaa viestintäpalvelua tilaajalle myös ilman päätelaitetta. Kytkeykaupassa käyttäjä siis voi esimerkiksi ostaa puhelimen halvemmalla, jos hän tekee samalla liittymäsopimuksen tietyn operaattorin kanssa. Liittymää tarjotessa teleyrityksen on markkinoinnissaan ilmoitettava kuluttajansuojalain (38/1978) 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen ohella myös kytkeykaupasta kuluttajalle aiheutuvien lisäkustannusten kokonaismäärä. Teleyritys saa estää toisen teleyrityksen liittymän käytön kytkeykaupaan kuuluvassa päätelaitteessa. Esto on kuluttajan pyynnöstä purettava viipymättä, kun liittymäsopimus päättyy ja eston purkamisesta ei saa periä kuluttajalta maksua.

Tietoyhteiskuntakaaren nykyiset säännökset kytkeykaupan osalta vastaavat pääosin viestintämarkkinalain 70 §:ää (HE 112/2002 vp, HE 81/2005 vp, HE 109/2008 vp, HE 238/2010 vp). Säännökset eivät perustu EU-oikeuteen, vaan ovat kansallista lainsäädäntöä.

Tietoyhteiskuntakaaren 116 §:n 4 momentin mukaan kytkeykaupan yhteydessä kuluttajalla on aina oikeus irtisanoa määräaikainen sopimus päättyväksi kahden viikon kuluttua irtisanomisesta, jos hän suorittaa käyttämättä jäävään sopimusaikaan kohdistuneet maksut sekä tällaisen tilanteen varalta mahdollisesti sovitut muut maksut.

2.2. Ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Ohjelmistojen eurooppalaisuusosuutta koskeva EU:n sääntely

Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 16 artiklassa säännellään eurooppalaisten televisio-ohjelmien jakelua ja tuotantoa. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisin keinoin, että lähetystoiminnan harjoittajat varaavat eurooppalaisille teoksille suurimman osan lähetyksajastaan, johon ei lueta uutisille, urheilutapahtumille, kilpailunomaisille viihdeohjelmille, mainoksille tekstitelevisiopalveluille ja teleostoslähetyksille varattua aikaa. Tämä osuus olisi saavutettavissa asteittain noudattaen tarkoituksenmukaisia perusteita ottaen huomioon lähetystoiminnan harjoittajan tiedonvälityksellisen, kasvatuksellisen, kulttuurillisen ja viihteen välitykseen liittyvän vastuun katsojia kohtaan. Edelleen jos säädettyä osuutta (51 prosenttia) ei voida saavuttaa, osuus ei saa olla pienempi kuin kyseisen jäsenvaltion keskimääräinen osuus vuonna 1988.

Edellä kuvattuja direktiivin 16 artiklan säännöksiä ei sovelleta paikallisille yleisöille tarkoitettuihin televisiolähetyksiin, joita ei lähetetä kansallisessa televisioverkossa.

Kansainväliset velvoitteet ja EU:n sääntely ohjelmistojen saattamisesta näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

Suomi on allekirjoittanut vammaisten oikeuksien ja ihmisarvon suojelemista ja edistämistä koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen. Sopimuksen 30 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan sopimusvaltioiden on taattava vammaisille mahdollisuus päästä osallisiksi muun muassa televisio-ohjelmista ja elokuvista yhdenvertaisesti muiden väestöryhmien kanssa.

Audiovisuaalisista mediapalveluista annetun direktiivin (2010/13/EU) 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on rohkaistava lainkäyttövaltaansa kuuluvia mediapalvelun tarjoajia varmistamaan, että niiden palvelut saatetaan asteittain näkö- ja kuulovammaisten henkilöiden käytettäväksi.

Ohjelmistojen eurooppalaisuutta koskeva lainsäädäntö muissa maissa

Ruotsin radio- ja televisiolain 7 §:n mukaan ohjelmistosta 1) vähintään puolet tulee olla eurooppalaista alkuperää ja 2) vähintään 10 prosenttia vuosittaisesta ohjelma-ajasta tai 10 prosenttia tietyn ohjelman tekemiseen käytetystä budjetista tulee liittyä eurooppalaista alkuperää olevaan ohjelmistoon, jonka itsenäiset tekijät ovat tuottaneet. Mahdollisimman suuri osa ohjelmistosta tulee olla tuotettu viiden vuoden sisällä sen julkaisemisesta. Ohjelmistoaikaan ei lueta uutisille, urheilutapahtumille, kilpailunomaisille viihdeohjelmille, mainoksille, tekstitelevisiopalveluille ja teleostoslähetyksille varattua aikaa. Televisio-ohjelmien tulisi sisältää mahdollisimman paljon ruotsinkielistä ohjelmistoa, jonka näyttelijät tai tekijät ovat ruotsalaisia.

Saman lain 6 §:n mukaan vuodesta 2011 lähtien av-lähetysten, joita on tuettu valtion taholta, tulee ilman erityisiä perusteita, sisältää merkittävässä määrin ruotsinkielistä ohjelmistoa, jonka näyttelijät tai tekijät ovat ruotsalaisia. Lain 5 §:n mukaan toimija, joka lähettää televisio-ohjelmaa, tulee raportoida viranomaisille 6 ja 7 §:ssä säädettyjen ohjelmistojen toteutuneista eurooppalaisuus- ja kotimaisuusvaatimuksista.

Alankomaiden Mediawet-laissa on artiklassa 2.115 - 2.116 maininta eurooppalaisuuskiintiöistä. Laissa viitataan av-direktiiviin ja todetaan, että jokaisen kansallista tai alueellista julkista mediapalvelua tarjoavan toimijan ohjelmien tulisi sisältää vähintään viisikymmentä prosenttia eurooppalaista sisältöä, kuten direktiivissä todetaan. Viranomainen voi erityistapauksissa myöntää kevennyksiä edellä mainittuun määräykseen, jos kyse on väliaikaisesta tilanteesta.

Saksan televiestintää koskeva perussäädös on televiestintälaki (Telekommunikationgesetz). Siinä ei ole säännöksiä eurooppalaisuuskiintiöistä. Lähetys- ja televisio toiminnan järjestämistä koskee osavaltioiden välinen radiovaltiosopimus (Rundfunkstaatsvertrag). Sopimus koskee julkista lähetystoimintaa sekä yksityistä lähetystoimintaa, jonka osalta on voimassa myös osavaltiotasoisia lakeja. Radiovaltiosopimuksen 6 §:ssä on säädetty eurooppalaisuuskiintiöistä seuraavaa:

- (1) Televisiolähetystoiminnan harjoittajien tulee edistää saksalaisten ja eurooppalaisten elokuva- ja televisiotuotteiden suojelua ns. kulttuuriomaisuutena ja osana audiovisuaalista perintöä.
- (2) Saksankielisen ja eurooppalaisen alueen monimuotoisuuden takaamiseksi sekä eurooppalaisten elokuva- ja televisiotuotteiden edistämiseksi televisiolähetystoiminnan harjoittajien tulee varata suurin osa lähetyksistään eurooppalaisille teoksille, jotka on tarkoitettu elokuvien, tv-ohjelmien, sarjojen, dokumenttien ja vastaavien tuotantojen lähettämiseen kuten audiovisuaalisia mediapalveluja koskevassa direktiivissä on säädetty.
- (3) Televisio-ohjelmista huomattavan osan tulisi sisältää kotimaisia tuotantoja. Sama pätee televisio-ohjelmiin, sikäli kuin se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.
- (4) Julkisen palvelun yleisradioyhtiöillä on kannattavuuden ja talouden periaatteet huomioon ottaen oikeus osallistua elokuvien edistämiseen sekä laadullisesta että määrällisestä näkökulmasta.

2.3. Nykytilan arviointi

Ohjelmatoimilupasääntely

Tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä ohjelmistotoimilupien myöntämistä on sovellettu runsaat kaksi vuotta. Tänä aikana Viestintävirasto on myöntänyt osan radion ja television ohjelmistotoimiluvista ja osan on myöntänyt valtioneuvosto sen jälkeen, kun Viestintävirasto on siirtänyt hakemukset liikenne- ja viestintäministeriölle. Hakemusten siirtäminen ministeriölle on johtunut siitä, että samoihin radiotaajuuksiin tai kanavanippuihin on ollut enemmän hakijoita, kun ohjelmistotoimilupia on voitu myöntää. Voimassa olevissa tietoyhteiskuntakaaren säännöksissä lähtökohtana on ollut, että Viestintävirasto myöntää toimiluvan kun tietoyhteiskuntakaarissa säädetty toimiluvan myöntämisedellytykset (25 § 1 momentti tai 35 § 1 momentti) täyttyvät. Lähtökohtana on myös ollut, ettei Viestintävirasto sisällytä toimilupiin erityisiä ehtoja. Valtioneuvosto voi sen sijaan sisällyttää ohjelmistotoimilupiin lakiin perustuvia ehtoja (27 ja 37 §).

Viime aikoina on noussut esille tarve harkita hakijan aikaisempaan ohjelmatoiminnan lainmukaisuutta uusien ohjelmistotoimilupien ja radiolupien myöntämisen edellytyksenä. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun radiotoimintaan käytettävän radioluvan hakija on aikaisemmassa ohjelmatoiminnassaan rikkonut arpajaislain mainontaa koskevia säännöksiä, eikä toimija ole korjannut toimintaansa poliisihallituksen valvontatoimista huolimatta. Voimassa olevan lain mukaan Viestintävirasto ei voi ottaa huomioon tällaista hakijan aikaisemmassa ohjelmatoiminnassa tapahtunutta lain rikkomista, kun toimiluvan haltija hakee esimerkiksi uutta lyhytaikaista ohjelmatoimilupaa (28 §) tai radiolupaa (40 §).

Edelleen ohjelmistotoimiluvan myöntämisen esteenä ei voimassa olevan lain mukaan ole sitä, että hakija on rikkonut kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä lapsille haitallisten ohjelmien lähetyksistä tai syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

Samoin esille on noussut tarve voida peruuttaa ohjelmistotoimilupaa, jos edellä mainittuja rahapelien mainontaa tai alaikäiselle haitallisten ohjelmien lähetyksia koskevia säännöksiä on rikottu. Voimassa olevan lain mukaan ohjelmistotoimilupaa voidaan peruuttaa, jos ohjelmistotoimiluvanhaltija on syyllistynyt rikoslaisissa rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan.

Viestintäpalvelun ja päätelaitteen kytkykauppa 113 § sekä 116 §:n 4 momentti

Teknisen kehityksen myötä kytkykauppaa koskevalle sääntelylle ei ole enää tarvetta. Kytkeykauppaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan aikana, jolloin sääntelyllä pyrittiin edistämään vanhentuneen matkaviestinverkon laitekannan uudistumista. Tästä syystä viestintäpalveluiden ja päätelaitteiden kytkykauppasääntelylle ei ole nykyisessä markkinatilanteessa, jossa laitekanta on uudistunut, enää erityistä tarvetta. Sääntely voidaan jättää viestintäpalvelusopimusten sääntelyn ja yleisten kuluttajansuojaoikeudellisten periaatteiden varaan. Koska esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kytkykauppaa koskeva 113 §, myös lain 116 §:n 4 momentin säännös kytkykauppaan liittyvän määräaikaisen sopimuksen irtisanomisesta voidaan kumota. Tietoyhteiskuntakaaren 116 §:n 4 momentin mukaan kytkykaupan yhteydessä kuluttajalla on aina oikeus irtisanoa määräaikainen sopimus päättyväksi kahden viikon kuluttua irtisanomisesta, jos hän suorittaa käyttämättä jäävään sopimusaikaan kohdistuneet maksut sekä tällaisen tilanteen varalta mahdollisesti sovitut muut maksut.

Ohjelmien eurooppalaisuus 209 §

Viime aikoina on noussut esiin tarve joustavoittaa ohjelmiston eurooppalaisuutta koskevaa sääntelyä audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin mahdollistamissa puitteissa. Direktiivin 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisin keinoin, että lähetystoiminnan harjoittajat varaavat eurooppalaisille teoksille suurimman osan lähetyksajastaan. Voimassa olevan lain mukaan lähetystoiminnan harjoittajien on varattava eurooppalaisille teoksille suurin osa lähetyksajastaan, mutta Suomessa lähetystoiminnan harjoittajilla on useiden kanavien osalta ollut vaikeuksia noudattaa vaatimusta ja eurooppalaisen sisällön osuus on siten joissain tapauksissa jäänyt alle puoleen ohjelma-ajasta. Ottaen huomioon Suomen pieni kieli- ja kulttuurialue ja siitä johtuvat eurooppalaisittain pienet katsojamäärät sekä raportointivelvollisuuden aiheuttama hallinnollinen taakka, on tarkoituksenmukaista joustavoittaa eurooppalaista sisältöä koskevaa sääntelyä.

Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville 211 §

Ääni- ja tekstitysvelvoite on toukokuussa 2017 päättyvällä television ohjelmistotoimilupakaudella koskenut Yleisradion ohjelmistojen lisäksi MTV Oy:n MTV3-kanavaa ja Sanoma Media Finland Oy:n Nelonen kanavaa. Tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä ääni- ja tekstitysvelvoite liitettiin kaupallisen televisiotoiminnan osalta uudentyypiseen yleisen edun ohjelmistotoimilupaan, josta säädetään tietoyhteiskuntakaaren 26 §:ssä. Toukokuussa 2017 käynnistyvälle uudelle television ohjelmistotoimilupakaudelle ei ole kuitenkaan haettu eikä myönnetty yhtäkään yleisen edun ohjelmistotoimilupaa. Jotta näkö- ja kuulorajoitteisten ääni- ja tekstityspalvelut voitaisiin turvata myös jatkossa, on tietoyhteiskuntakaaren 211 §:ää tarpeen muuttaa.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksut 294 §

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrää koskeva tietoyhteiskuntakaaren 294 §:n 1 momentti vastaa pääosin tietoyhteiskuntakaarella kumotun televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 35 c §:ää, joka tuli voimaan vuoden 2008 alussa (HE 49/2007). Tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä säännökseen lisättiin kuitenkin poikkeus, jonka mukaan 16 000 euron suuruista ohjelmistokohtaista valvontamaksua ei perittäisi rinnakkaislähetyksistä (SD- ja HD-kanavat). Rajaus soveltuu tapauksiin, joissa maanpäällisen televisiotoiminnan harjoittajalle on myönnetty useampi toimilupa samalle ohjelmistolle. Lähetysten sisältö on tällöin identtinen, mutta esimerkiksi lähetystekniikka on erilainen eri kanavanipuissa. Ennen tietoyhteiskuntakaaren voimaantuloa televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun budjetti oli ylijäämäinen, mutta rinnakkaislähetyksiä koskeva poikkeus pienensi maksukertymää noin 270 000 eurolla, mikä vastasi reilun 21 prosentin pudotusta maksukertymässä. Aiempien vuosien selvästi ylijäämäinen budjetti on näin ollen lähestulkoon tasapainottunut.

Tammikuussa 2013 voimaan tulleen Yleisradio-lain muutoksen myötä Viestintävirastolle tuli Yleisradion toiminnan valvontaan liittyen uusia tehtäviä, kuten mainonnan ja sponsoroinnin kiellon noudattamisen valvonta, mikä on virastolta saatujen tietojen mukaan johtanut lukuisiin yhteydenottoihin ja valvontatapauksiin. Samalla Viestintävirasto sai uusia Yleisradion talouden valvontaan liittyviä tehtäviä. Yleisradion valvontamaksua ei kuitenkaan tässä yhteydessä nostettu eikä valvontaan osoitettu lisäresursseja. Viestintäviraston mukaan Yleisradion ja kaupallisten televisio- ja radiotoiminnan harjoittajien valvontamaksut eivät ole oikeassa suhteessa valvontatehtävien määrään nähden. Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrää koskevaa tietoyhteiskuntakaaren 294 §:ää on tämän vuoksi perusteltua muuttaa siten, että se vastaisi paremmin nykytilannetta.

3. KESKEISET EHDOTUKSET

Ohjelmatoimilupasääntely

Ehdotetulla muutoksella ohjelmatoimilupasääntelyyn ja radiolupasääntelyyn laajennettaisiin Viestintäviraston oikeusharkintaa digitaalisten ohjelmistotoimilupien ja analogisen radion ohjelmistotoimilupien myöntämisessä siten, että ohjelmistotoimilupa voitaisiin lähtökohtaisesti myöntää hakijalle, jonka ei perustellusta syystä epäillä rikkovan säännöksiä, jotka koskevat kiihottamista kansanryhmää vastaan (rikoslain 11 luvun 10 ja 10 a §), lapsille haitallisten ohjelmien lähetyaikoja (kuvaohjelmalain 6 §) tai rahapelien markkinointia (arpajaislain 14 b §).

Ohjelmistotoimiluvan peruuttamisen edellytyksiin ehdotetaan lisättävän se, että ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä. Viittaus rikoslain säännöksiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan on jo voimassa olevassa laissa.

Ohjelmien eurooppalaisuus 209 §

Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 16 artikla sallii jäsenvaltioille jossain määrin joustavuutta ohjelmistojen eurooppalaisuusvaatimuksen osalta, minkä vuoksi nykyisiä direktiivin tiukaan tulkintaan perustuvia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Viestintävirasto voisi määrätä päätöksellään, ettei televisiotoiminnan harjoittajalla ole velvollisuutta noudattaa ohjelmistojen eurooppalaisuusvaatimusta, jos lähetettävän ohjelmiston katsojaosuus tai päivittäinen lähetyaika on alhainen tai kohderyhmä on suppea taikka siihen on muu näihin verrattava erityinen syy. Tällöin ohjelmiston eurooppalaisuusosuuden on oltava kuitenkin vähintään samalla tasolla kuin edellisellä valvontajaksolla. Tarkempia säännöksiä erityisistä syistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville 211 §

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietoyhteiskuntakaaren 211 § ohjelmistojen saattamisesta näkö- ja kuulorajoitteisten saataville. Voimassa olevan 211 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä Yleisradio Oy:stä annetussa laissa tarkoitettuihin julkisen palvelun ohjelmistoihin sekä tietoyhteiskuntakaaren 26 §:ssä tarkoitettuun yleisen edun televisiotoimintaan kuuluviin ohjelmistoihin. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ääni- ja tekstitysvelvoite ei koskisi kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien osalta ainoastaan lain 26 §:ssä tarkoitettuja yleisen edun ohjelmistoja, vaan ääni- ja tekstityspalvelu olisi liitettävä myös sellaisiin tietoyhteiskuntakaaren 25 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin ohjelmistoihin, jotka palvelevat useita eri yleisöryhmiä. Tällaisia ohjelmistoja olisivat monipuoliset, päivittäin suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia sisältävät ohjelmistot, jotka sisältävät päivittäin myös uutisia tai ajankohtaisohjelmia. Tarkemmat säännökset pykälässä tarkoitetuista ohjelmistoista ja velvoitteen käytännön toteutuksesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Esitystä valmisteltaessa on katsottu, että velvoite tulisi sovellettavaksi valtakunnallisiin yleisohjelmistoihin, joita ovat MTV3 ja Nelonen.

Ehdotettu muutos on tarpeen näkö- ja kuulovammaisten sananvapauden sisältyvän oikeuden ottaa vastaan viestejä turvaamiseksi. Ohjelmien tekstityksestä hyötyvät myös ikääntyneet henkilöt, joiden kuulo on

heikentynyt, sekä maahanmuuttajat. Tekstitys mahdollistaa lisäksi televisio-ohjelmien seuraamisen tilanteissa, joissa se olisi muutoin mahdotonta esimerkiksi taustahälän vuoksi.

Radiomainonta 223 §

Radiomainosten lähetyksajan enimmäismäärästä ehdotetaan luovuttavan kokonaan. Radiomainokset olisi kuitenkin edelleen erotettava radio-ohjelmista äänitunnuksella tai muulla selkeällä tavalla. Radiomainosten määrällinen rajoittaminen ei ole enää muuttuneessa toimintaympäristössä tarkoituksenmukaista. Maanpäällisiä radiolähetyksiä on tarjolla runsaasti ja esimerkiksi internet-radion myötä eri sisältöjä on tarjolla lähes rajattomasti. Muutoksella kevennettäisiin sääntelyä ja joustavoitettaisiin radiomainosten sijoittelua, mikä loisi paremmat toimintaedellytykset radiotoimialalle. Lisäksi myös viranomaisvalvontaan tarvittavien resurssien määrä vähenee.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksut 294 §

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrää koskevaa lain 294 §:n 1 momenttia siten, että Yleisradio Oy:n valvontamaksua korotettaisiin ja kaupallisten televisio- ja radiotoimijoiden maksua vastaavasti alennettaisiin. Ehdotettu muutos on tarpeen, sillä Viestintäviraston valvontatehtävät ovat Yleisradion osalta merkittävästi lisääntyneet vuoden 2012 Yleisradio-lain muutosten yhteydessä. Kaupallisten televisio- ja radiotoimijoiden osalta valvontatehtävät ovat puolestaan vähentyneet tietoyhteiskuntakaaren voimaantulon jälkeen.

Viestintäpalvelun ja päätelaitteen kytkykauppa 113 § ja 116 §:n 4 momentti

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi tietoyhteiskuntakaaren 113 § viestintäpalvelun ja päätelaitteen kytkykaupasta sekä kytkykauppaan liittyvä 116 §:n 4 momentti. Säännökset esitetään kumottaviksi tarpeettomina, koska teknisen kehityksen myötä sääntelylle ei ole enää tarvetta. Kytkykauppa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan aikana, jolloin sääntelyllä pyrittiin edistämään vanhentuneen matkaviestinverkon laitekannan uudistumisesta. Lisäksi säännökset eivät perustu EU-lainsäädäntöön, vaan ne ovat kansallista lainsäädäntöä. Säännösten kumoaminen edistäisi myös pääministeri Juha Sipilän hallituksen normien purun tavoitetta.

Tietoyhteiskuntakaaren 70 §

Ehdotuksella vähennettäisiin teleyrityksen velvollisuuksia, kun huomattavan markkinavoiman teleyritykselle on määrätty kirjanpidollisen eriyttämisen velvollisuus siten, ettei yhtiön tilintarkastajan tulisi enää tarkastaa yhtiön eriyttämislaskelmia. Nykyinen säännös ei perustu EU-lainsäädäntöön.

4. ESITYKSEN VAIKUTUKSET

Taloudelliset vaikutukset ja yritysvaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksellä on useita vaikutuksia radio- ja televisioitoimijoille. Radiomainonnan enimmäismäärää koskevan säännöksen kumoaminen antaisi radiotoimijoille lisää joustavuutta mainonnan sijoittamisessa ja ansaintamahdollisuuksia mainonnan myynnissä. Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksujen ehdotetut muutokset alentaisivat kaupallisten toimijoiden maksamia valvontamaksuja Viestintävirastolle, mutta nostaisivat Yleisradio Oy:n maksamia valvontamaksuja.

Ääni- ja tekstitysvelvoitteesta aiheutuu palveluja tarjoaville televisioitoiminnan harjoittajille jossakin määrin kustannuksia. Ohjelmistokohtaiset kustannukset ovat arviolta noin 600 000 euroa vuodessa. Ohjelmistojen eurooppalaisuusvaatimuksia koskevat muutokset antaisivat osalle televisioitoimijoista nykyistä enemmän liikkumavaraa ohjelmistojensa suunnittelussa.

Päätelaitteiden ja viestintäpalveluiden kytkykauppaa koskevien säännösten kumoaminen vähentäisi teleyrityksiin kohdistuvaa sääntelyä. Tietoyhteiskuntakaaren 113 §:ssä säännellään kytkykauppaa ja 116 §:n 4 momentti sisältää kuluttajan oikeuden irtisanoa kytkykauppasopimus. Tietoyhteiskuntakaaren kytkykauppasääntely tuli voimaan aikana, jolloin lainsäädännöllä pyrittiin edistämään kuluttajien siirtymää 2G-puhelimista 3G-puhelimiin ja myöhemmin edelleen älypuhelimiin. Tällä hetkellä kuluttajien 2G-puhelimien määrät ovat verrattain vähäiset esimerkiksi 3G- tai 4G-puhelimiin. Kuluttajat haluavat nykyisin liittymä- ja päätelaitesopimuksiinsa liikkumavaraa, joten 113 §:n mukaiset kytkykaupat ovat menettäneet merkitystään. Puhelimet myydään nykyisin usein erillään varsinaisesta liittymäsopimuksesta niin sanotusti omana osamaksusopimuksena. Siten kytkykauppaa koskevan sääntelyn purkamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia teleyritysten toimintaan.

Lain 70 §:n kirjanpidolliseen eriyttämiseen liittyvä ehdotettu muutos vähentäisi teleyrityksen tilintarkastajien tehtäviä silloin, kun huomattavan markkinavoiman omaavalle teleyritykselle on asetettu toimintojen eriyttämisvelvollisuus.

Vaikutukset kuluttajien asemaan

Kytkykauppaa koskevan sääntelyn purkamisella ei olisi merkittäviä vaikutuksia kuluttajien asemaan. Siten sääntely voidaan jättää viestintäpalvelusopimusten sääntelyn ja yleisten kuluttajansuojaoikeudellisten periaatteiden varaan ilman että kuluttajien asema heikkenisi. Edellä kuvatulla tavalla 113 §:n mukaiset kytkykaupat ovat menettäneet merkitystään tietoyhteiskuntakaaren voimaan tulon jälkeen. Nykyisin esimerkiksi puhelimet myydään yleensä erillään varsinaisesta liittymäsopimuksesta niin sanotusti omana osamaksusopimuksena.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Toimilupien myöntämisen ehtoihin ehdotetut muutokset lisäävät jonkin verran viranomaisten työtä toimilupien myöntämisen yhteydessä, koska toimilupaviranomaisen pitäisi tarkistaa toimiluvan myöntämisen edellytykset. Radiomainonnan määrää koskevien sääntöjen kumoaminen vähentäisi Viestintäviraston valvontatehtäviä. Televisiotoiminnan eurooppalaisvaatimusten joustavoittaminen vähentäisi jonkin verran Viestintäviraston valvontatehtäviä, mutta toisaalta Viestintäviraston tulisi tehdä tarvittaessa eurooppalaisuusvaatimusta koskevia poikkeuspäätöksiä. Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksujen muutokset on suunniteltu niin, ettei muutoksilla ole vaikutuksia Viestintäviraston keräämiin kokonaismaksuihin.

5. ASIAN VALMISTELU

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä. Esityksestä pyydettiin lausunnot noin x lausunnonantajalta, muun muassa radio- ja televisiotoimijoilta, teleyrityksiltä ja keskeisiltä viranomaisilta.

Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoja annettiin xx kappaletta.....

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

25 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen.* Voimassa olevassa pykälässä luetellaan ne edellytykset, joiden vallitessa Viestintäviraston tulee myöntää ohjelmistotoimilupa. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohdassa on toimiluvan myöntämisen edellytyksenä se, ettei hakijan perustellusta syystä epäillä rikkovan tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan muutoksella laajennettaisiin Viestintäviraston oikeusharkintaa digitaalisten ohjelmistotoimilupien myöntämisessä siten, että

ohjelmistotoimilupa myönnettäisiin lähtökohtaisesti hakijalle, jonka ei perustellusta syystä epäillä rikkovan myöskään arpajaislain 14 b §:ää eikä kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä eikä syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon.

Mainittu rikoslain kohta koskee kiihottamista kansanryhmää vastaan sekä teon vakavampaa teon muotoa. Kuvaohjelmalain 6 § koskee kuvaohjelman ikärajan noudattamista. Kuvaohjelmalain säännösten noudattamista valvoo kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Arpajaislain 14 b § sääntelee rahapelien markkinointia ja säännöksen noudattamista valvoo Poliisihallitus. Toimilupaviranomainen arvioisi edellytysten täyttymistä hakijan aikaisemman toiminnan perusteella.

28 §. *Lyhytaikainen ohjelmistolupa.* Voimassa olevassa pykälässä luetellaan ne edellytykset, joiden vallitessa Viestintäviraston tulee myöntää lyhytaikainen ohjelmistolupa. Voimassa olevan pykälän 1 momentissa on toimiluvan myöntämisen edellytyksenä se, ettei hakijan perustellusta syystä epäillä rikkovan tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä. Lyhytaikaisen ohjelmistotoimiluvan edellytyksiin lisättäisiin se, ettei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä tai syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Muutos vastaa asiallisesti 25 §:ään ehdotettua muutosta.

32 §. *Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen.* Voimassa olevassa pykälässä luetellaan ne edellytykset, jolloin toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 1 momentin 1 kohtaan lisätään viittaukset arpajaislain 14 a §:ään ja kuvaohjelmalain 6 §:ään. Ohjelmistotoimiluvan peruuttamisen edellytyksiin lisätään se, että ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä. Näitä lainkohtia on käsitelty edellä 25 §:n perusteluissa.

Voimassa olevan 2 momentin mukaan ohjelmistotoimiluvan peruuttamisen edellytyksenä on aina lisäksi se, että toimiluvan haltija ei kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden määräajassa korjaa menettelyään.

36 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan.* Voimassa olevassa pykälässä luetellaan ne edellytykset, joiden vallitessa Viestintäviraston tulee myöntää ohjelmistotoimilupa. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohdassa on toimiluvan myöntämisen edellytyksenä se, ettei hakijan perustellusta syystä epäillä rikkovan tietoyhteiskuntakaaren säännöksiä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan muutoksella laajennettaisiin Viestintäviraston oikeusharkintaa analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupien myöntämisessä siten, että ohjelmistotoimilupa myönnettäisiin hakijalle, jonka ei perustellusta syystä epäillä rikkovan myöskään arpajaislain 14 b §:ää eikä kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä eikä syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Muutos vastaa asiallisesti 25 §:ään ehdotettua muutosta.

40 §. *Radioluvan myöntäminen.* Pykälän 5 momentti koskee niin sanottujen lyhytaikaisten radiolupien ketjuttamiskieltoa. Pykälässä käytetty termi ”taajuusalue” ehdotetaan muutettavaksi sanaksi ”peittoalue”, mikä selventää säännöksessä tarkoitettua toimilupien ketjutuskieltoa samalla maantieteellisellä alueella eli peittoalueella.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, joka vastaa asiallisesti muita ehdotettuja muutoksia ohjelmistotoimilupien myöntämisedellytyksiin edellä 25, 28 ja 36 §:ssä.

70 §. *Kirjanpidollinen eriyttämisvelvollisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan Viestintävirasto voi asettaa huomattavan markkinavoiman yritykselle velvollisuuden eriyttää kirjanpidossa säännelty toiminta teleyrityksen muusta palvelun tarjonnasta, jos se on tarpeen syrjimättömyysvelvollisuuden valvomiseksi. Säännös perustuu käyttöoikeusdirektiivin 11 artiklan 1 kohtaan. Voimassa olevan 70 §:n 3 momentin mukaan teleyrityksen tilintarkastajien on tarkastettava teleyrityksen eriyttämislaskelmat ja annettava niistä erillinen lausunto teleyritykselle. Edelleen 4 momentin mukaan eriyttämislaskelmat ja tilintarkastajan lausunto on toimitettava Viestintävirastolle. Eriytämisen velvollisuuden valvonnan kannalta 3 momentin säännös, että tilintarkastajan pitää tarkistaa eriyttämislaskelmat, ei perustu käyttöoikeusdirektiiviin, eikä sitä pidetä tarpeellisena myöskään valvonnan kannalta, joten säännös ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettu muutos aiheuttaa myös muutoksen 4 momenttiin.

209 §. Ohjelmiston eurooppalaisuus. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät muuttamattomina 3 ja 4 momentiksi. Ehdotetun uuden 2 momentin mukaan 1 momentissa säädetty velvollisuus ei olisi niin ehdoton kuin nykyisin. Tarvittaessa Viestintävirasto voisi päätöksellään vahvistaa, ettei televisiotoiminnan harjoittajalla ole tietyn ohjelmistonsa osalta velvollisuutta noudattaa ohjelmiston eurooppalaisuusvaatimusta. Velvollisuutta noudattaa 1 momentissa säädettyä eurooppalaisuusvaatimusta ei olisi silloin, jos lähetettävän ohjelmiston katsojaosuus tai päivittäinen lähetyssaika on alhainen tai kohderyhmä on suppea taikka siihen on muu näihin verrattava erityinen syy. Tällainen erityinen syy voisi olla se, että kyseessä on maksutelevisiokanava. Tällöin ohjelmiston eurooppalaisuuden on oltava kuitenkin vähintään samalla tasolla kuin edellisellä valvontajaksolla.

Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin määrätä tarkemmin niistä erityisistä syistä, joiden vallitessa 1 momentissa säädettyä eurooppalaisuusvaatimusta ei sovellettaisi. Audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin 16 artiklan mukaan eurooppalaisten teosten osuus olisi saavutettava asteittain noudattaen tarkoituksenmukaisia perusteita ottaen huomioon televisiotoiminnan harjoittajan ohjelmiston tiedonvälityksellisen, kasvatuksellisen, kulttuurillisen ja viihteen välitykseen liittyvän vastuun katsojia kohtaan.

Direktiivin mukaan Viestintäviraston tulee valvoa ja raportoida Euroopan komissiolle ohjelmistojen eurooppalaisuusvaatimuksen noudattamisesta kahden vuoden väliajoin.

211 §. Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville. Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään osittain nykyistä pykälää, jolla säädetään näkö- ja kuulovammaisten palveluista. Pykälällä pannaan täytäntöön AV-direktiivin 7 artikla.

Ehdotettu 1 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan pykälän 1 momenttia, jonka mukaan ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä televisio-ohjelmiin siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan ääni- ja tekstityspalvelu olisi liitettävä Yleisradio Oy:stä annetussa laissa tarkoitettujen julkisen palvelun ohjelmistojen lisäksi valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin useita eri yleisöryhmiä palveleviin ohjelmistoihin siten kuin siitä valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Valtakunnallisella ohjelmistotoimiluvalla tarkoitetaan sekä 25 §:ssä että 26 §:ssä tarkoitettuja ohjelmistotoimilupia. Useita eri yleisöryhmiä palvelevia ohjelmistoja olisivat monipuoliset, suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia sisältävät ohjelmistot, jotka sisältävät myös uutisia tai ajankohtaisohjelmia. Valtion televisio- ja radiotoiminnasta annetun asetuksen 8 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä ohjelmistotoimiluvan haltijan ohjelmistoihin, jos ne ovat vapaasti vastaanotettavissa, niitä voidaan vastaanottaa valtakunnallisesti, ne sisältävät päivittäin suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia ja ne sisältävät päivittäin uutisia ja ajankohtaisohjelmia. Asetuksen 8 §:n 2 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö vahvistaa päätöksellään ne 8 §:n 1 momentissa tarkoitettut ohjelmistot, joihin ääni- ja tekstitysvelvoite on liitettävä.

Ehdotettu 3 momentti vastaa sisällöltään voimassa olevan 2 momentin viimeistä lausetta, jonka mukaan ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muun kuin julkisen palvelun televisiotoiminnan harjoittajille eivät saa ylittää yhtä prosenttia televisiotoiminnan harjoittajan edellisen tilikauden liikevaihdosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kiintiöistä, jotka koskisivat ääni- ja tekstityspalvelun osuuksia ohjelmatunneista. Ehdotetun 4 momentin mukaan ääni- ja tekstityspalvelun osuuden olisi oltava 2 momentissa tarkoitettujen useita eri yleisöryhmiä palvelevien ohjelmistojen osalta 50 prosenttia ohjelmista ja julkisen palvelun ohjelmistojen osalta 100 prosenttia ohjelmista. Ehdotetut kiintiöt vastaisivat voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 11 ja 12 §:ssä vuosille 2017 ja 2018 asetettuja kiintiöitä. Kiintiöistä on perusteltua säätää lain tasolla, sillä 2 momentissa tarkoitetuille ohjelmille ei ole toistaiseksi tarpeen säätää asteittain nousevia kiintiöitä valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetun 4 momentin mukaan asetuksenantovaltuus koskisi jatkossa ääni- ja tekstityspalvelun teknistä toteuttamista ja lähettämistä sekä ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuvia ohjelmatuntikohtaisia kustannuksia. Vastaava asetuksenantovaltuus sisältyy myös voimassa olevaan pykälään.

223 §. *Radiomainnon erottaminen ja rajoitukset.* Esityksessä ehdotetaan, että radiomainnon rajoittamista koskeva pykälän 2 momentti kumottaisiin. Tämän takia myös pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Nykyisen pykälän 1 momentti säilyisi muuttamattomana.

294 §. *Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrä.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että Yleisradion osuus valvontamaksun kokonaiskertymästä olisi 24 prosenttia, muiden televisiotoimijoiden osuus olisi 65 prosenttia ja radiotoimijoiden osuus olisi 11 prosenttia.

2. VOIMAANTULO

Tarkoituksena on, että ehdotettu laki tulisi voimaan mahdollisimman pian.

3. SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

Ohjelmistotoimilupien sekä vähäiseen tai lyhytaikaiseen analogiseen radiotoimintaan myönnettävien radiolupien *myöntämisedellytyksiin* ehdotetaan lisättäväksi vaatimus, ettei hakijan perustellusta syystä epäillä rikkovan arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä tai syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 ja 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Viittaukset arpajaislain, kuvaohjelmalain ja rikoslain kohtiin olisivat uusia. Säännökset koskevat arpajaispelien markkinointia, lapsille haitallisten ohjelmien lähetyaikoja sekä rangaistavaksi säädettyä kiihottamista kansanryhmää vastaa.

Ohjelmistotoimiluvan *peruuttaminen* olisi ehdotuksen mukaan mahdollista silloin, kun toimiluvanhaltija toistuvasti ja vakavasti rikkoo arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä. Voimassa olevassa laissa toimiluvan peruuttamisedellytyksissä on jo viittaukset tietoyhteiskuntakaaren säännöksiin, rikoslain kiihottamista kansanryhmää vastaan koskeviin rangaistussäännöksiin sekä ohjelmistotoimiluvan ehtoihin. Voimassa olevan 32 §:n 2 momentin mukaan ohjelmistotoimiluvan peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että toimiluvanhaltija ei kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kuukauden määräajassa korjaa menettelyään.

Ehdotettuja säännöksiä on arvioitava *sananvapauden* ja *elinkeinovapauden* näkökulmasta. Perustuslain 12 §:n mukaan sananvapauteen kuuluu oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Perustuslain 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Maanpäällisissä verkoissa tapahtuvan televisio- ja radiotoiminnan luvanvaraisuuden hyväksyttävyyttä nykyisessä muodossaan elinkeinovapauden ja sananvapauden näkökulmasta on käsitelty tietoyhteiskuntakaarta koskevassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 18/2014). Televisio- ja radiotaajuuksista voi edelleen esiintyä niukkuutta siten, että kaikille hakijoille ei niitä ole tarjolla. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt toimilupajärjestelmän säilyttämistä tietoyhteiskuntakaaren säätämisen yhteydessä ongelmallisena. Sananvapauden ennakoesteiden kiellon kannalta on valiokunnan mielestä lisäksi hyväksyttävämpää, että luvan myöntäminen perustuu jatkossa pääosin oikeusharkintaan. Taajuuksien niukkuuden edelleen vähentyessä on syytä siirtyä kevyempään sääntelytapaan. Koska toimintaan käytettäviä taajuuksia ei ole rajattomasti, toimilupia koskevaa sääntelyä ei myöskään ole pidetty elinkeinovapauden kannalta ongelmallisena. On todettava, että taajuuksista on ollut tietoyhteiskuntakaaren voimassaoloaikaanakin niukkuutta, mistä johtuen Viestintävirasto on siirtänyt ohjelmatoimilupia-asioita valtioneuvoston käsiteltäväksi.

Sananvapauden ja elinkeinovapauden rajoitusten sallittavuutta on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Rajoituksesta on säädettävä lailla, sen on oltava hyväksyttävä, täsmällinen ja tarkkarajainen, eikä rajoitus saa koskea perusoikeuden ydinaluetta. Rajoitusten on oltava myös oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin nähden.

Ehdotettujen lakimuutosten voidaan arvioida täyttävän edellä mainitut perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Ohjelmistotoimiluvan (25 ja 36 §) sekä lyhytaikaisen ohjelmistoluvan (28 §) ja radioluvan (40 §) ehdoista säädettäisiin edelleenkin lailla kuten voimassa olevassa tietoyhteiskuntakaareissa. Nyt ehdotetuilla rajoituksilla olisi yleisesti hyväksyttävä peruste ja ne olisivat riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Ehdotettu sääntely ei merkitsisi yleistä ja kattavaa ennakkollista estettä sananvapauden käyttämiselle. Lisäksi hakijalla olisi toimiluvan hakemista sekä toimiluvan peruuttamistapauksissa mahdollisuus valittaa hallintotuomioistuimeen toimilupapäätöksestä.

Ohjelmistojen ääni- ja tekstitysvelvoitetta (211 §) ehdotetaan muutettavaksi siten, että ääni- ja tekstitysvelvoite ei koskisi kaupallisten televisiotoiminnan harjoittajien osalta ainoastaan lain 26 §:ssä tarkoitettuja yleisen edun ohjelmistoja, vaan palvelu olisi liitettävä myös sellaisiin valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin ohjelmistoihin, jotka palvelevat useita eri yleisöryhmiä. Ääni- ja tekstitysvelvoite liittyy näkö- ja kuulorajoitteisten perustuslain 12 §:ssä turvatun oikeuden ottaa vastaan viestejä turvaamiseen ja edistämiseen. Velvoite on merkityksellinen myös perustuslaissa turvattujen omaisuudensuojan (15 §) ja elinkeinovapauden (18 §) sekä kielellisten oikeuksien (17 §) kannalta.

Televisiotoiminnan harjoittajille ehdotettu velvollisuus on perusteltu näkö- ja kuulorajoitteisten perustuslain 12 §:ssä turvatun viestin vastaanottamisen oikeuden ja 17 §:ssä turvatun oikeuden omaan kieleen turvaamiseksi. Perustuslain 24 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen. Säännöstä valmisteltaessa velvoittavaa sääntelyä on pidetty ainoana mahdollisuutena, jolla näkö- ja kuulorajoitteisten palvelut voidaan pitää nykyisellä tasolla.

Ehdotuksessa velvoitteen sisältö on määritelty lain tasolla koskemaan valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviä ohjelmistoja, jotka palvelevat useita eri yleisöryhmiä. Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan tällaisia ohjelmistoja olisivat monipuoliset, suomen- tai ruotsinkielisiä ohjelmia sisältävät ohjelmistot, jotka sisältävät myös uutisia tai ajankohtaisohjelmia. Valtioneuvoston asetuksella on säädetty tarkemmin siitä, mihin ohjelmistoihin ääni- ja tekstityspalvelu tulee liittää. Ääni- ja tekstityspalvelujen tarjoaminen juuri näiden ohjelmistojen ohessa on perusteltua, koska näin saadaan palvelut mahdollisimman monen niitä tarvitsevan saataville.

Ääni- ja tekstitysvelvoitteesta aiheutuvat kustannukset eivät saa ylittää yhtä prosenttia kaupallisen televisiotoiminnan harjoittajan edellisen tilikauden liikevaihdosta. Sääntelytapa, joka vastaa voimassa olevaa lakia, turvaa televisiotoiminnan harjoittajien asemaa ja estää ääni- ja tekstityspalvelusta aiheutuvien kustannusten nousemisen kohtuuttomiksi. Viime kädessä ehdotettu prosentin enimmäismäärä käytännössä rajaa velvoitteen ulottuvuuden. Ääni- ja tekstitysvelvoitteeseen ehdotettujen muutosten voidaan arvioida täyttävän edellä mainitut perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, sillä rajoituksesta säädettäisiin lailla, se on hyväksyttävä, täsmällinen ja tarkkarajainen, eikä rajoitus koske perusoikeuden ydinaluetta. Rajoitus olisi myös oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin nähden.

Valtion verot ja maksut

Ehdotetussa 294 §:ssä olevia säännöksiä Viestintävirastolle maksettavista maksuista on tarkasteltava perustuslain 81 §:n valtion veroja ja maksuja koskevan sääntelyn näkökulmasta. Valtion verosta säädetään perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee yksiselitteisesti ilmetä verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee olla myös sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltamisen viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua.

Voimassa olevan lain 294 §:ssä on säädetty vastaavista valvontamaksuista, joita nyt ehdotetaan muutettaviksi. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan maksuille on ominaista, että ne ovat korvauksia tai vastikkeita julkisen vallan palveluista. Muut rahasuoritukset valtiolle ovat sen sijaan valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden yleensä veroja. Nyt kyseessä olevien valvontamaksujen avulla katetaan Viestintävirastolle tiettyjen laissa säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuvat kustannukset, mikä viittaa niiden veronluonteisuuteen.

Pykälän säännökset on laadittu siten, että niissä ilmenevät vähintään verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteet sekä verovelvollisten piiri perustuslain 81 §:ssä edellytetyllä tavalla. Ehdotettu sääntely ei siten ole ristiriidassa perustuslain 81 §:n kanssa.

Valtioneuvoston asetuksenantovaltuudet

Ehdotetun 209 §:n nojalla valtioneuvosto voisi asetuksellaan antaa tarkempia säännöksiä niistä erityisistä syistä, jolloin televisiotoiminnan harjoittajalla ei olisi velvollisuutta varata eurooppalaisille ohjelmille suurinta osaa vuosittaisesta lähetyksajastaan. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava *mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisin keinoin*, että lähetystoiminnan harjoittajat varaavat eurooppalaisille teoksille suurimman osan lähetyksajastaan. Televisiotoiminnan laatuun ja laajuuteen liittyvistä erityisistä syistä, jolloin direktiivissä säädettyä velvollisuutta ohjelmistojen eurooppalaisuuteen ei sovellettaisi, tulisi voida säätää tarvittaessa asetuksella.

Säätämismääräysten arviointia

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismääräysjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki
tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 70 §:n 3 momentti, 113 §, 116 §:n 4 momentti, 223 §:n 2 momentti,

muutetaan 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 5 momentti, 70 §:n 4 momentti sekä 211 ja 294 §,

lisätään 40 §:ään uusi 7 momentti ja 209 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi.

25 §

Ohjelmistoluvan myöntäminen (digitaalinen televisio ja radio)

Viestintävirasto myöntää 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun ohjelmistotoimiluvan sitä hakeneelle, jos:

3) hakijan ei perustellusta syystä epäillä rikkovan tämän lain, arpajaislain (1047/2001) 14 b §:n tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:n säännöksiä taikka syyllistyvän rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon; ja

28 §

Lyhytaikainen ohjelmistolupa (digitaalinen televisio ja radio)

Viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan tämän lain, arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä taikka syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon ja toiminnan:

1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai

2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

32 §

Ohjelmistoluvan peruuttaminen (digitaalinen televisio ja radio, sovelletaan myös analogiseen radioon)

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tämän lain, arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmalain 6 §:n säännöksiä, 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon;

36 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan

3) hakijan ei perustellusta syystä epäillä rikkovan tämän lain, arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmanlain 6 §:n säännöksiä taikka syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon;

40 §

Radioluvan myöntäminen

Radiolupa, joka myönnetään 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun enintään kolme kuukautta kestäväan toimintaan, voidaan myöntää uudelleen samalle tai osittain samalle peittoalueelle ja samalle toiminnanharjoittajalle tai pääosin saman ohjelmiston tarjoamiseen aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua edellisen radioluvan päättymisestä. Mitä edellä säädetään, ei kuitenkaan koske toimintaa, joka on tilapäistä tai ei ole muusta syystä jatkuvaa tai säännöllistä.

Radiolupa tämän lain 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan myönnetään, jos hakijan ei perustellusta syystä epäillä rikkovan tämän lain, arpajaislain 14 b §:n tai kuvaohjelmanlain 6 §:n säännöksiä taikka syyllistyvän rikoslain 11 luvun 10 tai 10 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn tekoon.

70 §

Kirjanpidollinen eriyttämisvelvollisuus

Eriyttämislaskelmat on toimitettava Viestintävirastolle.

209 §

Ohjelmiston eurooppalaisuus

Viestintävirasto voi määrätä päätöksellään, ettei televisiotoiminnan harjoittajalla ole kuitenkaan edellä tarkoitettua velvollisuutta, jos lähetettävän ohjelmiston katsojaosuus tai päivittäinen lähetysaika on alhainen tai kohderyhmä on suppea taikka siihen on muu näihin verrattava erityinen syy. Tällöin ohjelmiston eurooppalaisuusosuuden on oltava kuitenkin vähintään samalla tasolla kuin edellisellä valvontajaksolla. Tarkempia säännöksiä erityisistä syistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

211 §

Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

Suomen- tai ruotsinkielisiin televisio-ohjelmiin on liitettävä tekstitys sekä muihin ohjelmiin selostus tai palvelu, jossa tekstitetyn ohjelman teksti muutetaan ääneksi (ääni- ja tekstityspalvelu) siten kuin tässä pykälässä säädetään.

Ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä Yleisradio Oy:stä annetussa laissa tarkoitettuihin julkisen palvelun ohjelmistoihin. Ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä myös valtakunnallisen ohjelmistotoimiluvan nojalla lähetettäviin useita eri yleisöryhmiä palveleviin ohjelmistoihin siten kuin valtioneuvoston asetuksella

tarkemmin säädetään. Ääni- ja tekstityspalvelua ei kuitenkaan tarvitse liittää musiikkiesityksiin eikä urheiluohjelmiin.

Ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muun kuin julkisen palvelun televisiotoiminnan harjoittajille eivät saa ylittää yhtä prosenttia televisiotoiminnan harjoittajan edellisen tilikauden liikevaihdosta.

Ääni- ja tekstityspalvelun osuuden on oltava edellä 2 momentissa tarkoitettujen useita eri yleisöryhmiä palvelevien ohjelmistojen osalta 50 % ohjelmista ja julkisen palvelun ohjelmistojen osalta 100 % ohjelmista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ääni- ja tekstityspalvelun teknisestä toteuttamisesta ja lähettämisestä. Valtioneuvoston asetuksella tulee lisäksi vahvistaa ääni- ja tekstityspalvelun toteuttamisesta aiheutuva ohjelmatuntikohtainen kustannus.

294 §

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksun määrä

Televisio- ja radiotoiminnan vuosittaiset valvontamaksut ovat seuraavat:

- 1) Yleisradio Oy:n maksu on 220 000 euroa;
- 2) muuta kuin alueellista televisiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 14 000 euroa kutakin toimiluvan mukaista televisio-ohjelmistoa kohden lukuun ottamatta rinnakkaislähettyksiä;
- 3) alueellista televisiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 600 euroa kutakin toimiluvan mukaista televisio-ohjelmistoa kohden;
- 4) radiotoimintaa valtakunnallisen tai siihen rinnastetun toimiluvanvaraisen käytön taajuuksilla harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 6 000 euroa kutakin toimiluvan mukaista radio-ohjelmistoa kohden;
- 5) radiotoimintaa alueellisen tai paikallisen toimiluvanvaraisen käytön taajuuksilla harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 600 euroa kutakin toimiluvan mukaista radio-ohjelmistoa kohden;
- 6) vain televisioverkossa radiotoimintaa harjoittavan toimiluvanhaltijan maksu on 6 000 euroa kutakin toimiluvan mukaista radio-ohjelmistoa kohden lukuun ottamatta rinnakkaislähettyksiä.

Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu peritään vuosittain kahdessa erässä. Maksu määrätään maksettavaksi Viestintäviraston päätöksellä.